

STYRESAK 06/21

ÅRSMELDING FOR VEST-AGDER-MUSEET 2020

Går til

Styrets medlemmer

Styremøte

25. februar 2021

Saksbehandler

Gunhild Aaby, Susan Reinhardtsen, John Olsen

Vedlegg

Årsmelding for Vest-Agder-museet 2020

Saksfremlegg

Vest-Agder-museet utarbeider hvert år styrets årsberetning og museets årsmelding. Styrets årsberetning skal tilfredsstille formelle krav til denne, og foreslås vedtatt i sak 03/21. I tillegg utarbeider museet en årsmelding som gjør rede for museets virksomhet det siste året, her under gjennomførte arrangementer, vedlikeholdsprosjekter, status på samlingsforvaltning osv. Styret oppfordres til å ta denne til orientering.

Forslag til vedtak

1. Styret tar Årsmelding for Vest-Agder-museet 2020 til orientering.
2. Styret legger Årsmelding for Vest-Agder-museet 2020 frem for representantskapet til orientering.

Vest-Agder-museet IKS

Direktøren har ordet

Året 2020 kommer til å gå inn i historiebøkene som ett av de mest spesielle og dramatiske årene i nyere tid. Ambisjonene for året var store da vi startet – og så fikk alt en bråstopp da landet stengte ned den 12. mars.

Tiden etter nedstengningen var preget av mye usikkerhet, knyttet til når vi igjen kunne åpne opp, ville vi få en sommersesong – og hvilke økonomiske konsekvenser ville pandemien få for museet. Mange planer måtte legges på is, ikke minst planene for Hestmandens nasjonale tokt som ledd i 75-årsjubileet for frigjøringen etter 2. verdenskrig. Også når det gjaldt publikum, fikk pandemien store konsekvenser for flere avdelinger. Bortfall av utenlandske turister og cruise gjorde et dramatisk innhogg i besøket ved Setesdalsbanen og Kristiansand museum. På den positive siden skulle dette imidlertid også bli året da alle skulle feriere i eget land – og mange på Sørlandet. Flere av museene våre opplevde derfor stor pågang, og noen kunne endatil rapportere om besøksrekord, bl.a. Kristiansand kanonmuseum. Inntjeningen ved museet gikk markant ned som følge av avlyste arrangementer og stengningene første halvår og november/desember. Vi var imidlertid heldige og fikk dette kompensert gjennom Kulturdepartementets støtteordninger. I tillegg stilte både Vennesla kommune og Agder fylkeskommune opp med midler som gjorde at Setesdalsbanen fikk løst ut støtte fra BaneNOR, til tross for svikt i egne inntekter. Museet vil rette stor takk til de som bidro til at vi kom gjennom året på en god måte.

Pandemien bidro imidlertid også til at vi etablerte nye samarbeidsrelasjoner. Sammen med Barnefilmfestivalen fikk vi gjennomført prosjektet «#innestengt» som også vil være en viktig dokumentasjon av 2020 for fremtiden. Sammen med andre kultur- og attraksjonsbedrifter på Sørlandet fikk vi synliggjort hva Sørlandet har å by på gjennom en film som gikk viralt i påsken – og som hadde hatt 1 727 183 visninger pr 20. april 2020.

Året 2020 var også et år som sto i digitaliseringens tegn. Arrangementene knyttet til frigjøringsjubileet måtte avlyses. I stedet ble det en digital markering som strakk seg over hele dagen og involverte alle museets avdelinger. Vi innledet samarbeid med Useum som vil lage spennende rundløype på Tingvatn og et «museumsdetektiv» spill på Kanonmuseet. Håpet er at dette kan appellere til nye generasjoner av museumsgjengere. Også de tradisjonelle påske- og juleaktivitetene måtte erstattes med digitale løsninger.

Vi har stor tro på digitale løsninger. Dette vil bidra til at vi på nye måter kan visualisere og levendegjøre historien. Samtidig mener vi at to av de mest sentrale verdiene for oss som museum er å kunne vise frem de autentiske gjenstandene og bidra til de gode møtene mellom mennesker. Ingen digital rekonstruksjon kan gjenskape følelsen av å se og kanskje holde en gjenstand hvor du ser slitemerker etter mange års bruk, og ingen digital løsning kan erstatte den gode samtalen med en av våre engasjerte og kunnskapsrike formidlere eller konservatorer, som både kan utdype, svare på spørsmål – og ikke minst komme med digresjoner som gir historien flere dimensjoner.

Året 2020 vil bli husket, både for utfordringene og de krevende hverdagene, men også for kreativiteten, nytenkningen og samarbeidet.

John Olsen
Direktør, Vest-Agder-museet

HØYDEPUNKTER 2020

- Vest-Agder-museet har tatt smittevern på alvor og tilrettelagt for trygge og gode opplevelser for de besøkende under koronapandemien.
- Besøksrekord i juli ved Lista museum, Kristiansand kanonmuseum, Mandal museum og Sjølingstad Uldvarefabrik.
- Inntak av samling om det amerikanske Lista i samarbeid med Farsund kommune.
- Utvikling av særegne materialpakker basert på gjenstander og produksjonsteknikker fra samlingene ved Mandal museum og Sjølingstad Uldvarefabrik.
- Nytt publikumsmottak ved Kristiansand kanonmuseum satt ut på anbud.
- Digitalt heldagsarrangement for alle avdelinger i Vest-Agder-museet i forbindelse med 75-årsmarkeringen for andre verdenskrigs slutt 8. mai.
- «Ruffen» om bord i D/S Hestmanden ferdig restaurert (lugarene der de av mannskapet lavest på rangstigen bodde).
- Involvering av lokalbefolkningen i arbeidet med lokalhistoriske utstillinger ved Kristiansand kanonmuseum, Flekkefjord museum og Mandal museum gjennomført.
- «Tussa på tunet» - ny teaterforestilling på Kristiansand museum.
- Utstillingen «Gullalderen i Agder» åpnet på Tingvatn.
- To nye utstillinger på Kanonmuseet: «Ungdom møter Møvik» (i samarbeid med Møvig skole) og «Menneskene og Møvik».
- #Innestengt – et samarbeidsprosjekt mellom Vest-Agder-museet og Kristiansand internasjonale barnefilmfestival om barns opplevelser av å leve under en pandemi.
- Prøvetur med D/S Hestmanden for egen maskin – første gang uten slepebåt siden 1964.
- Kursvirksomhet i tradisjonshåndverk etablert som en tydelig del av Tingvatn fornminneparks museumsprofil.
- Ny utstilling om kapervirksomheten og kunstutstilling av Tønnes Omdal på Nordberg fort.
- Mottatt støtte fra Cultiva, Fritt ord, Sørnorsk filmsenter, SR-bank Stiftelsen, Stiftelsen UNI, Gjensidigestiftelsen, AKO kunststiftelse m.fl. til ulike prosjekter.
- 50 deltakere deltok på «Poker Run», som erstattet årets plastbåtregatta fra Odderøya museumshavn.
- Setesdalsbanen hadde konsert med «Superbandet» i Paulen.
- To utendørs fotoutstillinger med bilder fra frigjøringsdagene 1945 og flyfoto før-og-nå satt opp på torvet i Kristiansand.
- 30 intervjuer gjennomført i prosjektet «Det snakker vi ikke om!». Beretningene vil inngå i en vandreutstilling og i det internasjonale prosjektet «Identity on the Line».
- Digital julekalender basert på tidligere levemåter og overtro knyttet opp til bygninger på Kristiansand museum og glimt og historier fra Gimle Gård.
- Nytt toalettbygg ferdigstilt og åpnet ved Setesdalsbanen.
- Venneforeningen «Tingvatns venner» ble stiftet.
- De sju partnerne i «Identity on the Line» har sammen samlet inn 120 intervjuer fra tre generasjoner. Resultatene gir ny innsikt i likhetstrekk og forskjeller mellom land og prosesser.
- Kulturminister Abid Raja besøkte Odderøya museumshavn for å høre om planene for nytt museumsbygg og magasin, og om museets plastbåtsatsning.
- Historisk juletreutstilling i Rådhuskvartalet fikk stor oppmerksomhet, både blant besøkende og i pressen.

ÅRSMELDING 2020

Innhold

ÅRSMELDING	2
VEST-AGDER-MUSEET 2020	2
FORNYING.....	2
Covid-19, nye formidlingskanaler og digitalisering	2
Nytt museumsbygg og magasiner	2
Bedre publikums- og verkstedsfasiliteter.....	3
Aktiv samfunnsrolle.....	3
Økt samarbeid innenfor det sammenslåtte fylket	4
FAGLIGE PRIORITERINGER.....	4
Militærhistorie.....	4
Industrihistorie	5
Maritim historie med vekt på plastbåthistorie	5
Bygningsvern og byggeskikk.....	6
Besøksstedenes historie	6
BESØKSTALL.....	7
Besøkstall ved avdelingene	7
FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER	8
Covid-19 og formidling i Vest-Agder-museet	8
Pedagogisk virksomhet.....	9
Nye utstillinger	12
Digital formidling og kommunikasjon	13
Arrangementer 2020.....	15
MARKEDSARBEID.....	19
FORVALTNING	22
Samlingsforvaltning og digitalisering	22
Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene	24
FORSKNING.....	27
NETTVERKSARBEID	28
STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER	29

ÅRSMELDING

VEST-AGDER-MUSEET 2020

FORNYING

Vest-Agder-museet er i kontinuerlig utvikling og endring innenfor alle deler av virksomheten. Covid-19 gjorde at museet i 2020 måtte tenke nytt, både om hvordan vi kommuniserer med publikum, og internt. Til tross for pandemien har arbeid pågått med nye fasiliteter for publikum og ansatte, i tillegg til at for eksempel Hestmanden er ytterligere tilbakeført med flere lugarer og reetablering av «ruffen», hvor dekks- og maskinmannskapet bodde frem til ombyggingen i 1947. Nye prosjekter og utstillinger bidrar til at Vest-Agder-museet opprettholder og aktualiserer sin relevans både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Covid-19, nye formidlingskanaler og digitalisering

Covid-19 har i stor grad påvirket kulturlivet i Norge. Det gjelder også Vest-Agder-museet. Museet har tenkt nytt når det gjelder kontakt med publikum. Blant annet ble 8. mai-markeringen konvertert til et heldags digitalt arrangement. Museets tradisjonelle påskearrangementer måtte avlyses – i stedet ble det solgt materialpakker og lagt ut instruksjonsvideoer, slik at publikum kunne lage sine egne «påskeaktiviteter» hjemme.

Museets internkommunikasjon er også vesentlig endret gjennom ustrakt bruk av videokonferanser og digitale møteplasser.

Museet har vært opptatt av kvalitet i formidlingen, uavhengig av formidlingsform. Det er i 2020 innledet flere samarbeid med ulike leverandører innenfor digital skilting, digitale rundløyper og et digitalt utforskningsspill for de yngre.

Nytt museumsbygg og magasiner

Vest-Agder-museet arbeider for å etablere nytt museumsbygg og magasin i Kristiansand. I dag er VAM blant museene i landet med dårligst oppbevaringsforhold for sine gjenstander. Museet har i 2020 utredet muligheten for et samarbeid med Lindesnes fyrmuseum, Sørlandets Kunstmuseum og Kilden teater- og konserthus. Ved årsskiftet er VAM og Lindesnes fyrmuseum klare for å konkurranseutsette leie av nytt magasin – med ambisjon om innflytting i 2022.

Museumsbygget på Odderøya vil primært være et formidlingsbygg. I tillegg til rom for utstillinger og undervisning, vil bygget inneholde verksted for utstillingsproduksjon og konservering. Utstillingene kan deles i tre kategorier: En permanent by- og regionhistorisk utstilling, en båthall til utstillinger om

områdets maritime historie og plastbåtens historie og utvikling nasjonalt, og til sist lokaler for vandreutstillinger/temporære utstillinger. Bygget skal i tillegg være en møteplass mellom VAM som institusjon og det frivillige miljøet i regionen. Museet har i 2020 arbeidet videre med formidlingsinnhold og finansiering.

Bedre publikums- og verkstedsfasiliteter

Vest-Agder-museet har utfordringer med publikumsfasilitetene ved mange av sine museer. Bygging av nytt publikumsmottak ved Kristiansand kanonmuseum ble satt ut på anbud i 2020, med plan om ferdigstilling i 2021. På Setesdalsbanen er nytt toalettbygg ferdigstilt i 2020, mens mulighetsstudiet for utvikling av Andorsengården i Mandal ble levert før jul i 2020. På grunn av covid-19 er presentasjon for politikerne utsatt til 2021.

Verkstedsbygg ved Kristiansand museum ble ferdigstilt og tatt i bruk i 2020. Dette gjør det mulig å drive bygningsvedlikehold hele året, og at hele bygninger kan flyttes inn for videre restaurering.

Aktiv samfunnsrolle

2020 har vært et aktivt år for det internasjonale samarbeidsprosjektet «Identity on the Line» (I-ON), som Vest-Agder-museet leder. Prosjektet er støttet av EU-programmet Creative Europe, og VAM jobber tett sammen med fem andre museer og ett universitet i Sverige, Danmark, Polen, Litauen, Slovenia og Kroatia.

«Identity on the Line» handler om langtidskonsekvensene av syv ulike migrasjonsprosesser – påtvungne eller frivillige – i Europa i løpet av de siste 100 årene. Museumsansatte fra alle deltagende institusjoner vil intervju mennesker som ble berørt av disse prosessene og deres etterkommere. Det innsamlede materialet vil bli brukt i separate utstillinger i de respektive landene og formidlet gjennom en felles vandreutstilling i Europa, publikasjoner, skoleopplegg og internasjonale workshops for museumsansatte.

Vest-Agder-museets delprosjekt, «Det snakker vi ikke om! Familiehemmeligheter etter krigen», handler om arven fra andre verdenskrig – de fortsatt tabubelagte historiene etter den tyske okkupasjonsmakten. I 2020 har ansatte fra ulike avdelinger gjennomført dokumentasjonsdelen av prosjektet og intervjuet 30 personer som har henvendt seg til oss med sine beretninger. Totalt har de sju partnerne i I-ON samlet inn 120 intervjuer fra tre generasjoner, og materialet har allerede gitt ny innsikt og grunnlag for videre forskning. Prosjektet har videre gjennomført sju åpne webinarer og produsert 15 korte filmsnutter for sosiale medier. Som lead partner har VAM ansatt en prosjektleder i 100 % stilling og prosjektassistent i 30 % stilling. Framdriften i I-ON er bra, koronasituasjonen tatt i betraktning. Alle prosjektpartnere møtes regelmessig via zoom, i tillegg til arbeidsgrupper som jobber kontinuerlig på tvers av partnerinstitusjonene.

«Identity on the Line» inngår også på flere vis i Vest-Agder-museets prosjekt «Sammen om fortellingen – lokalt og internasjonalt», som er støttet av Kulturrådet gjennom samfunnsrolleprogrammet (2018-2020). En viktig målsetting med prosjektet er å forankre samfunnsrollen internt i museet og å åpne opp for inkludering og involvering av eksterne. Konkret har vi aktivt involvert lokalbefolkningen i arbeidet med de lokalhistoriske utstillingene på Kristiansand

kanonmuseum (Ungdom møter Møvik), ved Flekkefjord museum (TID – Fortid, nåtid, framtid) og ved Mandal museum (elevprosjektet Arbeidsliv i Mandal).

Vest-Agder-museet har også i 2020 fulgt opp inkluderingsiltaket med utdeling av årskort til familier med økonomiske utfordringer. Vi har også en ordning med gratis kort til flyktninger. I 2020 leverte vi ut 78 årskort og 330 flyktningkort.

Økt samarbeid innenfor det sammenslåtte fylket

Fra 1. januar 2020 ble tidligere Aust- og Vest-Agder slått sammen til ett fylke. Vest-Agder-museet og Aust-Agder museum og arkiv har hatt et tett samarbeid lenge. Dette er ytterligere styrket det siste året, med bl.a. felles ledermøte, samarbeid om felles digital fotoutstilling om frigjøringen 1945 på Agder, samarbeid om oppfølging av de ikke-konsoliderte museene og felles arkivinntak.

Styrene for de to museene, samt Arkivsenter Sør IKS (tidligere Interkommunalt arkiv Vest-Agder) hadde i 2018 og 2019 felles møter. Ambisjonen var å videreføre dette i 2020, med ett møte høst og vår. Covid-19 og smittevernrestriksjoner satte en stopper for dette. Møterekken tas opp igjen i 2021, også som en oppfølging av Agder fylkeskommunes regionplan 2030 og ambisjonene om å se på museumsstrukturen i det nye fylket.

FAGLIGE PRIORITERINGER

Vest-Agder-museet har definert fem tematiske hovedområder i gjeldende strategiske plan; militærhistorie, industrihistorie, maritim historie med vekt på klassiske plastbåter, byggeskikk og besøksstedenes lokalhistorie. Fokuset gjelder for alle arbeidsområder, dvs. forskning, forvaltning, formidling og fornying. Rollen som aktiv samfunnsaktør er den røde tråden og tilnærmingsmåten i alt arbeid ved institusjonen og nevnes derfor ikke som tematisk hovedområde. Museets slagord er «Vi forteller din historie».

Militærhistorie

Første halvdel av 2020 var preget av arbeidet med å etablere lokalhistorisk utstilling på Kristiansand kanonmuseum. Utstillingen fikk tittelen «Menneskene og Møvik» og ble lagt til sambandsbunkeren på Møvik fort. Utstillingen fokuserer på de ulike gruppene mennesker som var aktive på Møvik de periodene kystfortet var i drift; det vil si under andre verdenskrig og den kalde krigen, 1941-1959. Utstillingen åpnet 18. juni.

Høsten 2020 utarbeidet og ferdigstilte VAMs militærhistoriker boka «Batterie Vara 1941-1945». Den dokumenterer anlegget og historien til kystfortet på Møvik og inneholder et stort antall illustrasjoner. Boka vil bli lansert og utgitt i første del av 2021. På Odderøya har det vært nye runder med innhenting av priser for betongsikring og tilrettelegging av haubitsgangene for publikum.

I løpet av året ble det også montert et stridsvogntårn, opprinnelig benyttet av okkupasjonsmakten på Lista, med innlagt lydinstallasjon. Dette ble plassert utenfor den krigshistoriske utstillingen på Nordberg fort.

Industrihistorie

Vest-Agder-museets arbeid med industrihistorie i 2020 har foregått på ulike plan og områder:

- Nettverksarbeid og prosjekter: Vest-Agder-museet har deltatt i nasjonalt nettverksarbeid: «Arbeiderkultur og arbeidslivshistorie» og «Teknologi- og industrihistorie». Museet er representert i arbeidsgruppe for et forskningsprosjekt om tilknytningsformer i arbeidslivet i et historisk perspektiv (støttet av Kulturrådet). Vi deltar også i et treårig, kulturrådsstøttet prosjekt knyttet til minner.no, hvor industriminne er vårt bidrag inn.
- Rådgivning: Vest-Agder-museet sitter i arbeidsgruppe for industrihistorisk senter på Ballastbrygga i Mandal. Museet var videre representert i en rådgivende faggruppe i Industrianleggenes fellesråd for et prosjekt om fagforeningenes og arbeidstakernes rolle på de 15 tekniske og industrielle industrianleggene.
- Seminarer: Ansatte i VAM har deltatt på miniseminar på Teams i nettverkene for Teknologi- og industrihistorie og Arbeiderkultur og arbeidslivshistorie samt to nettbaserte seminarer i Minner.no-prosjektet.
- Industridokumentasjon: Arbeid med etablering av Industrihistorisk senter i Mandal har kommet langt i 2020, og det har blitt gjort intervjuer med tidligere ansatte ved noen av Mandals industribedrifter samt samlet inn arkivmateriale og gjenstander relatert til disse. Arkivmaterialet etter Sørfly har blitt tatt inn og påbegynt ordnet.
- Formidling: VAMs ansatte har holdt foredrag for eksterne aktører der tema har vært ulike sider ved industrihistorien, blant annet for ansatte hos Fylkesmannen i Agder. Artikler fra industrimuseum.no er bearbeidet, overført og tilgjengeliggjort på Digitalt Museum.
- Samarbeid med Riksantikvaren (RA): Det teknisk og industrielle kulturminnet Sjølingstad Uldvarefabrik ble fredet etter kulturminneloven i 2019. Vest-Agder-museet har samarbeidet tett med RA og har fortsatt «vern gjennom bruk»-tankegangen ved den levende museumsfabrikken. VAM og Sjølingstad Uldvarefabrik var en av stifterne av foreningen «Norsk industriarv».

Maritim historie med vekt på plastbåthistorie

Vest-Agder-museet skulle etter planen delta på båtmessen «Sjøen for Alle» med 17 båter og en støpeform i mars 2020. Av disse var tolv båter lånt inn av privatpersoner. Mens båtene var på vei til Lillestrøm med lastebiler, kom beskjeden om at årets messe var avlyst på grunn av pandemien.

«Plastikk», den årlige regattaen for klassiske plastbåter som avholdes siste søndag i august, ble gjennomført som et «Poker Run» med 16 båter til start.

Museet har i 2020 også sikret seg tre historiske båter til vår samling. Disse er en Ali-Craft Norrace 13 (1963) produsert i Arendal, KMV With 10 (1970) produsert i Søgne og en Herwa 23' Grimsfjord (1967) produsert i Grimstad. Sistnevnte båt skal restaureres ved hjelp av sponsorene Holgers

(båtpleieprodukter), Jotun (bunnstoff og antipest) og Reichhold (gelcoat). Dette prosjektet har fått medieoppslag i Fædrelandsvennen og Båtmagasinet.

I tillegg til å besvare daglige publikumshenvendelser, har museet jobbet aktivt med å sikre viktig arkivmateriale. Vest-Agder-museet har overtatt arkivet etter Skipsplast (ca. 90 hyllemeter) som skal ordnes og deponeres hos Aust-Agder museum og arkiv (AAMA). Til prosjektet har AAMA fått 350 000 kroner i arkivutviklingsmidler.

I Odderøya museumshavn har det sommeren 2020 vært en flytende utstilling av både tre- og plastbåter. Utstillingen besto av 19 historiske plastbåter og 16 historiske trebåter. Utstillingen var tilgjengelig i perioden 1. juni – 31. august.

Bygningsvern og byggeskikk

Med utgangspunkt i sine 102 fredede eller verneverdige bygg skal Vest-Agder-museet være en kompetanseinstitusjon innen byggeskikk og bygningsvern. Museets arbeid skal være knyttet til bygningsvern på egen bygningsmasse, kompetanseheving blant egne håndverkere og overføring av kunnskap internt i museet. I tillegg skal museet arbeide for eksterne kurs og kompetansespredning i håndverkmiljøet på Agder og rekruttering til restaureringshåndverkerfaget. Dette gjøres gjennom samarbeid med avdeling for kulturminnevern og kulturturisme (tidligere fylkeskonservatoren) i Agder fylkeskommune, videregående skole samt arrangementer som håndverkskafeer og kursvirksomhet.

I 2020 gjennomførte museumshåndverker i Kristiansand en workshop for fire klasser fra Tangen videregående skole i grovt bindingsverk, tradisjonelt håndverk og verktøybruk. Workshopen ble støttet av Fortidsminneforeningen og Agder fylkeskommune/Byggeskikksenteret i Flekkefjord. Tradisjonshåndverkerne Hans Andreas Lien og Rune Johnsen deltok som kompetansepersoner. Samarbeidet med Tangen har pågått noen år, og det er i høst innledet et arbeid med å utvikle et bredere formidlings- og kursopplegg for videregående skole, også med aktører utenfor landsdelen.

Koronapandemien la ellers en demper på den utadrettede virksomheten i 2020. Et stegeverksprosjekt på Tingvatn fornminnepark ble utsatt til 2021, og det ble ikke holdt Håndverkerkafeer dette året.

Besøksstedenes historie

Besøksstedene har et naturlig fokus på sin egen historie og/eller historien til lokalområdet, noe som kommer til uttrykk i mindre utstillinger, aktiviteter og prosjekter. Målet er at avdelingene også skal ha lokalhistoriske basisutstillinger. I 2020 åpnet ny utstilling på Kristiansand kanonmuseum, «Menneskene og Møvik». Arbeidet med utstillingene ved Flekkefjord museum og Mandal fullføres i 2021. Til alle de lokalhistoriske utstillingene er det gjennomført involveringsprosjekter sammen med lokalbefolkningen. På Møvik samarbeidet museet med 9. trinn ved Møvig skole om intervju- og filmprosjektet «Ungdom møter Møvik, som åpnet i kasematten sammen med den nye lokalhistoriske utstillingen i juni. Også i Flekkefjord og Mandal er intervjuprosjektene gjennomført i løpet av 2020, til

tross for krevende forhold under covid-19. Det bearbejdede materialet blir å finne i utstillingene som åpner neste år.

BESØKSTALL

Besøkstallet ved Vest-Agder-museet for 2020 er sterkt merket av koronapandemien. Antall gjester er halvert i forhold til 2019, og de fleste avdelinger har hatt en markant nedgang. Unntaket er Kristiansand kanonmuseum, som med over 12 000 besøkende nesten nådde opp til toppåret 2016, da ammunisjonsjernbanen ble satt i drift. Praktisk beliggenhet med store utearealer og to nye utstillinger gjorde kanonmuseet attraktivt for lokale og norske turister, og stedet oppnådde publikumsrekord med over 6500 besøkende i juli – til tross for at ammunisjonsjernbanen ikke kunne kjøres av smittevern hensyn. Også andre avdelinger hadde publikumsrekord i juli, noe som viser at tilbudet ved museet var godt tilrettelagt for de norske sommergjestene. Hele 85,6 % av besøket i 2020 var enkeltbesøk mot rundt 75 % i 2019.

Besøkstall ved avdelingene

Totale publikumstall pr. avdeling	2016	2017	2018	2019	2020
Kristiansand museum	18 083	18 190	13 408	14 418	4189
Odderøya museumshavn	5 892	4 885	7 727	6 720	3 350
Kristiansand kanonmuseum	12 458	10 285	8 890	10 969	12 162
Gimle Gård	2 623	3 175	2 909	3 100	145 ¹
Setesdalsbanen	23 376	28 599	21 821	20 155	7 057
Mandal museum (inkl. Vigeland Hus)	4 432	9 420	4 392	5 293	3 576
Sjølingstad Uldvarefabrik	7 863	8 910	7 743	8 603	6 704
Lista museum	15 819	16 775	15 673	18 375	12 872
Flekkefjord museum	7 709	8 741	8 879	9 798	5 401
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilmuseum ²	90	5 748	12 979	1 774	0
Tingvatn fornminnepark og besøkssenter	Ca. 2 000	Ca. 3 000	2 895	3 730	1 316
Formidling utenfor VAMs besøksmål ³	3 865	7 553	14 950	16 440	2 639
Totalt	104 210	125 281	122 266	119 375	59 411

¹ Gimle Gård holdt koronastengt i 2020 og var kun åpent for sterkt begrensede arrangementer med gjesteliste.

² D/S Hestmanden ble overført til Vest-Agder-museet 01.01.2016, men skipet åpnet for publikum først i 2017. Hestmanden seilte ikke i 2019, men lå til kai ved Bredalsholmen, og i 2020 holdt skipet koronastengt.

³ Denne kolonnen er en samlepost for formidling utenfor VAMs avdelinger, og tallet i 2020 er preget av mange avlysninger grunnet koronapandemien, spesielt førjulsaktivitetene på Torvet i Kristiansand og messa "Sjøen for alle" på Lillestrøm, som til sammen trakk 15 000 besøkende i 2019.

Smittevernet hadde høy prioritet ved alle avdelinger. Ved Gimle Gård og D/S Hestmanden ble det for krevende å holde åpent, og det planlagte landsdekkende jubileumstoktet til Hestmanden måtte utsettes til 2021. Setesdalsbanen gjennomførte hele sesongen med halv kapasitet på hver kjøring. Til tross for at alle avganger var utsolgt, ble antall reisende redusert med 65 % sammenliknet med 2019. Bortfallet av skoleklasser, cruiseturister og andre gruppebesøk var merkbart for de fleste av Vest-Agder-museets besøksmål, men ikke minst ga avlysningene av de store publikumsarrangementene utslag i besøksstatistikken. Julemarkeder, familiedager og andre signaturarrangementer for enkeltavdelinger er viktige møtested for lokalbefolkningen og tilreisende gjester, men lot seg ikke gjennomføre i 2020. Smitteverntiltakene førte imidlertid til at museene måtte legge om enkelte rutiner og prøve ut nye former for arrangementer, omvisninger og publikumsflyt, noe som har gitt nyttig lærdom, også med tanke på drift i normalår.

FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER

Vest-Agder-museets formidlingsarbeid tar utgangspunkt i prinsipper og retningslinjer nedfelt i museets formidlingsplan og i planer og strategier på de ulike virkeområdene. Koordinering og utvikling av felles formidling i Vest-Agder-museet er organisert i avdelingsoverbyggende arbeidsgrupper under ledelse av museets formidlingsleder. Utøvelse og ansvar for formidlingen ligger til den enkelte avdeling. Museet kan vise til betydelig variasjon og stor bredde i formidlingstilbud, samarbeidsformer og metoder.

Covid-19 og formidling i Vest-Agder-museet

I 2020 ble museets formidlingsvirksomhet sterkt preget av koronapandemien. Alle deler av virksomheten – ordinær publikumssesong, pedagogisk aktivitet, utstillinger, arrangementer og digital formidling – ble på ulike måter påvirket av covid-19-situasjonen.

Nedskalering og digitale alternativer

Museet har hatt et stort ønske om å drive aktiv museumsformidling og har derfor møtt pandemiutfordringene med et sterkt fokus på smittevern og gode rutiner samt ulike typer omlegginger. Blant annet melder flere avdelinger at de har gått fra store arrangementer til små arrangementer og mer digital formidling; fra store omvisningsgrupper til flere og kortere omvisninger med færre personer i hver gruppe. Publikumsarrangementet «PLASTIKK – regatta for klassiske småbåter» i Odderøya museumshavn ble til et Poker Run for deltakere med egen båt. Vikingting på Tingvatn ble til et håndverkstreff, juletellet på tovet i Kristiansand til en juletreutstilling i Rådhuskvartalet, og julemarkedet på Lista ble til koronautstillingen «Mi stænn ihob» på den lokale Jokerbutikken. Avlysningen av Vest-Agder-museets fellesarrangement, Den store museumsdagen, førte til et heldags digitalt arrangement i tilknytning til frigjøringsjubileet 8. mai, med blant annet filmen «De glemte heltene» fra D/S Hestmanden. Vandretstillingen «FRED 1945» i samarbeid med Aust-Agder museum og arkiv og Arkivsenter sør IKS ble til en ren digital fotoutstilling.

Uteaktiviteter

Det er lagt vekt på trygge rammer for verkstedsaktiviteter, og blant annet Sjølingstad Uldvarefabrik har utformet materialpakker med gode instruksjoner som publikum kan ta med seg hjem. Museene har i enda større grad brukt uteområdene sine aktivt og variert i formidlingen. Flekkefjord har hatt SteetArt-vandringer, Mandal både kunst- og kulturhistoriske byvandring, Kristiansand museum har laget et nytt konsept med «Oppdagelsesferd» på museumsområdet, der besøkende skal finne detaljer man ellers ikke legger merke til og har satt opp uteteaterstykket «Tussa på tunet». Nordberg fort satset ekstra på utendørs aktivitet gjennom blant annet «skattejakten» i samarbeid med kommunen. Tingvatn har fortsatt sin strategi med å lage mange kurs i håndverksteknikker for små deltakergrupper på uteområdet.

Koronaprosjekter

Enkelte gode prosjekter har også kommet som et direkte resultat av pandemien. Odderøya museumshavn inngikk et samarbeid med Kristiansand internasjonale barnefilmfestival om dokumentasjons- og formidlingsprosjektet «#Innestengt – barn og unge i koronatida». Videre arbeides det med et digitalt spill for barn på Kristiansand kanonmuseum og en digital museumsguide på Tingvatn fornminnepark etter å ha mottatt koronamidler fra fylkeskommunen.

Flere av tiltakene fra 2020 har dannet et grunnlag for nytenkning om formidling i museet.

Pedagogisk virksomhet

Vest-Agder-museet er en sentral samarbeidspartner for den fylkeskommunale kulturelle skolesekken (VAF-DKS) på kulturarvfeltet. Ansvar for tilbudene i de lokale, kommunale kulturelle skolesekkene ligger til den enkelte avdeling. Museet gir også tilbud til skoler og barnehager uavhengig av DKS.

Koronasituasjonen har vært spesielt utfordrende for den pedagogiske delen av museets virksomhet. Skoler og barnehager har i store deler av året ligget på gult og rødt nivå og har hatt utfordringer med å få hverdagen til å fungere. Bortsett fra perioden januar til 12. mars og deler av høsten 2020, har også DKS vært avlyst. Museet har fått kompensert for deler av det økonomiske tapet og har ved hjelp av gode smittevernrutiner forsøkt å gjennomføre så mye som mulig av skole- og barnehageformidlingen, som regnes som en del av museets kjernevirksomhet.

Barnehage- og skolebesøk pr. avdeling	2016	2017	2018	2019	2020
Kristiansand museum	3 839	5680	3800	3800	1306
Gimle Gård	77	108	503	572	0
Odderøya museumshavn	1 222	119	421	468	79
Kristiansand kanonmuseum	714	350	207	56 ⁴	644
Setesdalsbanen	768	1 848	712	1230	237
Mandal museum og Vigeland hus	1 064	1 746	542	1604	489
Sjølingstad Uldvarefabrik	1 116	1 771	1282	1493	1119
Lista museum	882	1 754	1687	800	300

⁴ DKS på Kristiansand kanonmuseum for skoleåret 2019/20 lagt til vår 2020 i stedet for på høsten som tidligere år. Våren 2020 ble imidlertid deler av opplegget rammet av nedstengningen 12. mars.

Barnehage- og skolebesøk pr. avdeling	2016	2017	2018	2019	2020
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilmuseum	-	0	1772	1015	0
Flekkefjord museum	2 679	4683	3804	2792	1394
Tingvatn fornminnepark og besøkssenter	300	300	470	440	32
Fagseksjonen	650	370	443	-	621
Totalt	13 311	18 729	15 643	14 270	6221

Museets tilbud er organisert som turneer på skolene og som museumsbesøk. I 2020 fikk Vest-Agder-museet antatt 15 tilbud i fylkeskommunal og lokal DKS. Ti av disse ble helt eller delvis gjennomført, mens fem ble helt avlyst som følge av covid-19. Videre kunne ikke museets egne opplegg med stort volum, slik som skolebarnkjøring på Setesdalsbanen, skoledagen under Vikingting på Tingvatn, juleverksted på Sjølingstad og fagdagen for videregående skole i Mandal avvikles. Kristiansand kanonmuseum mottok imidlertid en ny gruppe elever som følge av pandemien. Siden covid-19-situasjonen gjorde det umulig for Aktive Fredsreiser å dra til Polen, ble det arrangert reiser i Norge for skoleungdom fra hele landet.

Formidlergruppa har i 2020 arbeidet aktivt med inkludering av skoleelever gjennom det kulturrådsstøttede samfunnsrolleprosjektet «Sammen om fortellingen». Elever har vært involvert som innholdsleverandører, både som aktive intervjuere og som intervjuobjekter, i arbeidet med de lokalhistoriske utstillingene ved Kristiansand kanonmuseum, Flekkefjord museum og Mandal museum. Formidlere i museet har også deltatt i dokumentasjonsprosessen og foretatt intervjuer i prosjektet «Det snakker vi ikke om! Familiehemmeligheter etter krigen». Nærhet til temaet er viktig når formidlerne i neste omgang skal lage undervisningsopplegg og formidle utstillingen basert på materialet.

Avdeling	Pedagogisk tilbud i 2020
Kristiansand museum	«Jegere i steinalderen». DKS-opplegg i samarbeid med Trond Ole Bertelsen. «Byen vår før elektrisiteten kom». DKS opplegg. - Skoleturneen «Fortellerkoffert på eventyr» for småskolen. DKS opplegg. - Voksenopplæring på besøk på museet – tilrettelagt omvisning for målgruppen.
Gimle Gård	Ingen tilbud i 2020 pga. covid-19-pandemien.
Odderøya museumshavn	Kun barnehagebesøk i 2020: lage barkebåter, krabbesnøre og papirbåter. DKS-aktivitetsopplegget «Båten for alle», som skulle foregått i mai, ble avlyst.
Kristiansand kanonmuseum	- Tilbud om omvisning for skoler og barnehager gjennom hele året. - Samarbeidsprosjekt med Møvig skole, 9c: «Ungdom møter Møvik», filmer og intervjuer om Møvik og krigen. Resulterte i installasjon i kasematten. «Arbeidere, fanger, soldater, Møvig i krigsårene». Fire skoler med elever fra 9. og 10. trinn rakk å komme før DKS-opplegget måtte avlyses pga. covid-19 i mars. - Skolegrupper fra andre steder i landet gjennom Aktive Fredsreiser.

Avdeling	Pedagogisk tilbud i 2020
Setesdalsbanen	○ Barnehagekjøring i juni kansellert.
Mandal museum og Vigeland hus	○ «Kjenn din by», Vassmyra ungdomsskole. ○ «Vi sprayer din historie. Lag en silhuett». Opplegg for 1.-2. trinn i Lindesnes kommune. ○ «Sammen om fortellinga»: Dokumentasjonsprosjekt for 9. trinn ved Vassmyra ungdomsskole om «Arbeidsliv i Mandal». ○ «Glimt fra krigen i Mandal» for ungdomstrinnet og «By og land» for småskolen, DKS-tilbud, ble koronaavlyst.
Sjølingstad Uldvarefabrik	○ Den levende museumsfabrikken, industrihistorie for 8. trinn. DKS-tilbud. ○ Fortellerkoffert med ull, for 1.-4. trinn. DKS-turné i Lindesnes. ○ Ullverksted for videregående, barne- og ungdomsarbeiderfag.
Lista museum	○ Utplassering elev, 26. – 28. februar. ○ Omvisning for avgangselevne v/Eilert Sundt VGS. ○ Barnehagebesøk. ○ Hervoll mølle, 3. klassene i distriktet, oktober. DKS-tilbud. ○ «Arkeolog for en dag». DKS-tilbud ble avlyst. ○ «Mi stænne ihob», elevbesøk uten formidlingsopplegg, desember.
D/S Hestmanden	○ DKS-tilbudet «Hestmanden i krig – historier om krigsseilerne» koronaavlyst.
Flekkefjord museum	○ Det tilbys tilpasset opplegg til barnehager og forskjellige klassetrinn knyttet til Flekkefjord museums ulike tilbud og alle utstillinger. ○ Tatjana L. K. Gulbrandsen, DKS-tilbud. ○ «Ikke bare greit – om å være fattig på Sørlandet», skoleturné for 5. og 6. trinn. DKS-tilbud. ○ Skole- og barnehageutstillingen «Lys og stjerner» i desember. ○ «Sammen om fortellingen»: Dokumentasjonsprosjekt i samarbeid med barnehager og skoler i prosjektet «Fortid – nåtid – framtid i Flekkefjord».
Tingvatn fornminnepark	○ Vanligvis tilbys tilpasset opplegg til barnehager og forskjellige klassetrinn relatert til symboler og håndverk. Pga. koronasituasjonen ble kun ett opplegg gjennomført – tilpasset forskerlinja ved Vågsbygd videregående skole. ○ Vikingting med den populære «skoledagen» koronaavlyst i 2020.
Andre arenaer	○ Skoleturneen «Ikke bare greit – om å være fattig på Sørlandet», gjennomført for 5. og 6. trinn ved skoler i Kristiansand av VAMs formidlingsleder i januar/februar. DKS-tilbud. ○ Prosjektleder for dokumentasjonsprosjektet I-ON/«Det snakker vi ikke om» har holdt foredrag på forespørsel fra skoler i regionen.

Nye utstillinger

Det er et vidt spenn i Vest-Agder-museets publikumstilbud og avdelingenes muligheter for formidling og fornyelse gjennom utstillinger. De fleste avdelinger mangler egnede lokaler for visning av temporærutstillinger, spesielt i Kristiansandsområdet. Oversikten viser kun nyproduserte og temporære utstillinger i 2020. Basisutstillinger, eldre utstillinger og utstillinger under produksjon er følgelig ikke med her.

Avdeling	Nye utstillinger i 2020
Kristiansand museum	○ «Nye impulser» i 1. etasje ved Kristiansand museum administrasjonsbygning ○ «Unik og uniformert» - uniformsutstilling remontert på Kristiansand museum.
Kristiansand kanonmuseum	○ «Ungdom møter Møvik» i kasematten, lyd- og filminstallasjoner laget i samarbeid med elever ved Møvig skole. ○ «Menneskene og Møvik». Ny basisutstilling i sambandsbunkeren som forteller viktige trekk ved Møvik forts historie fra byggestart i 1941 til nedleggelse i 1959.
D/S Hestmanden - Norsk krigsseilermuseum	○ «Ruffen» om bord på D/S Hestmanden er ferdig restaurert og viser hvordan mannskapet lavest på rangstigen bodde.
Mandal museum og Vigeland hus	○ «Bevar meg vel – verdien i godt håndverk» i Andorsengården var planlagt til Norges Husflidslags landsmøte i Mandal. Da landsmøtet ble avlyst, ble utstillingen nedskalert og åpnet uten åpningsarrangement. ○ «Emanuel Vigeland på studiereise». Utstilling av fem originale tegninger etter Emanuel Vigelands studiereise til Setesdal ble stilt ut i møbelsnekkerverkstedet i Vigeland hus. ○ Pyntede juletrær etter historisk oppskrift i Andorsengården og Vigeland hus i desember.
Sjølingstad Uldvarefabrik	○ Industrihistorisk utstilling – fra ull til vevde stoffer. ○ «Håndverk og produksjon». Utstilling med Mandal Fotoklubb ○ Sommerutstilling 2020: «Strikkeplagg fra loftet – verdien i stopping, lapping og gjenbruk» ○ Juletreinstallasjon med filtfigurer fra elever på barne- og ungdomsarbeiderfag ○ Resten av året helt enkle utstillinger knyttet til sesongaktiviteter og skoleopplegg.
Lista museum	○ Temporær kunstutstilling i Rødbygget, Mette Lilletvedt, januar. ○ Kaperutstillingen i nybygget åpnet, februar. ○ Temporær utstilling i Rødbygget, «Kina», juli. ○ Temporær utstilling i Rødbygget, «Moriamødre», august. ○ Temporær utstilling i Rødbygget, Tønnes Omdal, oktober.

Avdeling	Nye utstillinger i 2020
	○ Koronautstilling, «Mi stænne ihob» i samarbeid med lokalbefolkningen, på Joker Borhaug, fra desember.
Flekkefjord museum	○ Jon A. Fintland – skulpturer, i samarbeid med Flekkefjord kunstforening ○ Skole- og barnehageutstilling: "Lys og stjerner", førjulsutstilling.
Tingvatn fornminnepark	○ «Gullalderen i Agder». Utstilling om folkevandringstiden i Lister med særskilt fokus på Snartemofunnet.
Andre arenaer	○ «Frigjøringen 75 år», friluftsutstilling på torvet i Kristiansand: 16 bilder fra maidagene i Kristiansand 1945, 8. mai – november. ○ «Som tida flyr», flyfotoutstilling på torvet i Kristiansand med 16 Sørfly-motiver fra 1950-tallet og gjenfotograferinger av de samme motivene i 2020, fra november. ○ Historisk juletreutstilling i Rådhuskvartalet, i samarbeid med Kristiansand kommune, Cultiva og Kvadraturforeningen, desember ○ «FRED 1945» (https://fred1945.no/), digital fotoutstilling i forbindelse med frigjøringsjubileet, i samarbeid med Aust-Agder museum og arkiv og Arkivsenter sør IKS. ○ «Fanesaker» om arbeiderfaner, utstilling på Digitalt Museum ○ «Barberskrin» om barberskrin i tre fra 17- og 1800-tallet, utstilling på Digitalt Museum.

Digital formidling og kommunikasjon

VAM følger museets digitale strategi i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Strategien oppdateres jevnlig og minst én gang i året.

Vestagdermuseet.no er museets fremste kommunikasjonskanal på nettet, godt supplert av sosiale medier, men vi formidler også via andre nettsteder, ikke minst på Digitalt Museum, hvor blant annet nettartikler fra industrimuseum.no nå overføres. Også et prosjekt knyttet til Minner.no, der VAM bidrar med innsamling og publisering av industriminne, er videreført i 2020. VAM drifter videre bildedatabasen Agderbilder.no med 72 800 bilder tilgjengelig på nett. Til det nye, internasjonale samarbeidsprosjektet, «Identity on the Line» (I-ON), er det sammen med partnerne utformet egen kommunikasjonsstrategi og nettstedet I-ON.museum.

Museet har tatt et stort sprang i digital retning i løpet av koronaåret 2020. Da tilbud og møtesteder stengte ned 12. mars, begynte museet å se seg om etter nye muligheter for samhandling og formidling:

Kategori	Innhold
Utstillinger	«FRED 1945» (https://fred1945.no/) - Digital fotoutstilling i forbindelse med frigjøringsjubileet, i samarbeid med Aust-Agder museum og arkiv og Arkivsenter sør IKS. Lansert 8. mai. - To utstillinger på Digitalt Museum – om barberskrin og faner i museets samling.
Arrangementer	- Stort nettarrangement: 8. mai: «Frigjøringsdagen – 75 år», felles heldagsarrangement på Facebook med innslag fra alle avdelinger, knyttet til frigjøringsjubileet (filmer, direkteportasjer, nettartikler, bildekavalkader) med ca. 700 følgere. Oppsummert her: https://www.vestagdermuseet.no/frigjoringsdagen-75-ar/ - Små nettarrangementer: Lista museum: 31. mars: Påskeverksted med tips og instruksjoner til påskeegg av trolleig. 29. mars, 3. april, 5. april: Museets besøksmål, skattejakt på Nordberg, turforslag til områder rundt redningsstasjonen og Midthasselhuset. Fra 20. april (FB): Kinesisk utstilling. Sjølingstad Uldvarefabrik: 24. mars: Digital spinnekveld. 5. – 7. april: Digitale påskeaktiviteter. 7. mai: Digital bunadskafé i samarbeid med Vestagder Husflid og Mandal husflidslag.
Filmer	Produksjonen av små filmer og videosnutter i VAM har økt betraktelig i 2020. Noen er helt enkle og legges rett ut i sosiale medier, andre mer bearbejdet og noen profesjonelt utførte. I denne oversikten nevnes et utvalg: VAMs presentasjonsfilm (Broomstick), «De glemte heltene» for D/S Hestmanden med støtte fra Riksantikvaren, formidlingsfilmer om militære kulturminner i museet, gjenbruk av aktualiserte filmer fra prosjektet «Feber og fellesskap – epidemienes århundre» (Docufilm 2010), instruksjonsvideoer for barneaktiviteter, Frigjøringsjubileet (8. mai), digital filmpakke til juletreutstilling. Filmer publiseres på YouTube.
Andre prosjekter	«#innestengt – barn og unge i koronatida» - et samarbeidsprosjekt med Barnefilmfestivalen i Kristiansand. Barn dokumenterer selv sin hverdag under pandemien, og filmsnuttene skal bli til en dokumentarfilm. - Digitale julekalendere: Kristiansand museum åpner dører og Agderbilders julebilder (populære tiltak). - Oppstart av to digitale formidlingsprosjekter, et spill for barn og unge på Kristiansand kanonmuseum og digital guide på Tingvatn.
Interne kommunikasjonsformer	Hyppigere digitale møter mellom formidlerne, men mindre hands-on-erfaringsutveksling og dypere kreative prosesser. Digitalt samarbeid med andre museer i fylket startet opp.

Kategori	Innhold
Identity on the Line (I-ON), internasjonalt EU-prosjekt med sju partnere i seks land med VAM som Lead Partner	- Sju webinars/workshops holdt av kjente, internasjonale foredragsholdere. Webinarene var åpne for alle, og opptakene ble delt på prosjektets webside. 15 korte iMovies har blitt produsert av de sju partnerne i I-ON og deretter delt på sosiale medier og prosjektets nettside. - Endret samarbeidsform: På grunn av covid-19 har vi måttet teste ut nye måter for samhandling mellom 15 personer fra sju europeiske land med månedlige møter, flere dager lange arbeidsøkter og fokus på konkrete felles aktiviteter.

Arrangementer 2020

FEBRUAR

Dato	Arrangement	Sted
1. febr.	Sykurs: «Sy skjørt med Trine!»	Sjølingstad Uldvarefabrik
17. febr. - 11. mars	«Håndverk og Produksjon». Fotoutstilling med Mandal Fotoklubb	Sjølingstad Uldvarefabrik
17. og 20. febr.	Vinterferieaktiviteter	Flekkefjord museum
18. febr.	«Erik Bye», konsert med Steven Ackles	Nordberg fort
18. og 20. febr.	Vinterferieverksted	Nordberg fort
21. febr.	Museumsaften med arkeolog, forfatter og kulturhistoriker Frans-Arne H. Stylegar: «Romerrikets påvirkning i Agder»	Tingvatn fornminnepark
21. - 23. febr.	Vinterviking – kompetansehevingstreff for håndverksformidlere på historiske arrangementer. Tema 2020: Oppstadvev, sølvarbeid, trearbeid, brikkevev	Tingvatn fornminnepark
23. febr.	Åpning av kaperutstillingen i nybygget	Nordberg fort
24. - 28. febr.	Vinterferieaktiviteter	Sjølingstad Uldvarefabrik
27. febr.	Foredragskveld, «Minner fra frigjøringen»	Nordberg fort

MARS

Dato	Arrangement	Sted
7. mars	Strikkelørdag med strikkedesigner Kristin Holte	Sjølingstad Uldvarefabrik
10. mars	«Haugtussa», konsert med Jorunn Undheim	Nordberg fort
24. mars	Digital spinnekveld, Facebookarrangement	Digitalt, Sjølingstad Uldvarefabrik

APRIL

Dato	Arrangement	Sted
31. mars	Digitalt påskeverksted med tips og instruksjoner til påskeegg av trolldeig.	Digitalt, Lista museum
4. – 7. april	Digitale påskeaktiviteter med salg av materialpakker	Digitalt, Sjølingstad Uldvarefabrik

MAI

Dato	Arrangement	Sted
7. mai	Årets bunadskafé ble markert digitalt med filmsnutt med representanter fra Vestagder Husflid, Mandal husflidslag og Sjølingstad Uldvarefabrik i bunader.	Digitalt
8. mai	«Frigjøringsdagen – 75 år», Heldags digital markering av frigjøringsjubileet gjennom Facebook-arrangement med innslag fra alle avdelinger i VAM: filmer, nettartikler, direktesending, billedkavalkader, utstillingsåpninger med tema 2. verdenskrig (kl. 08.00 – 20.00)	Heldigitalt, Facebook
8. mai	Åpning av nettutstillingen «Fred 1945» i samarbeid med Aust-Agder museum og arkiv og IKAVA	Digitalt (https://fred1945.no/)
8. mai	D/S Hestmanden og Riksantikvaren lanserer SoMe-filmen «De glemte heltene» i anledning frigjøringsdagen.	Digitalt, sosiale medier
24. mai	Naturlostur: Den gamle veien fra Straumen til Helvik	Lista museum
29. – 31. mai	Håndverkstreff (i stedet for «Vikingting», som ble avlyst pga. koronasituasjonen)	Tingvatn fornminnepark

JUNI

Dato	Arrangement	Sted
7. juni - 6. september	Sesong på Setesdalsbanen. Sommerkjøring med kronarestriksjoner fram til 6. september	Setesdalsbanen
12. juni - 16. aug.	Sommeråpent på Lista museum med uteaktiviteter, gratis inngang i krigsutstillingen, drop-in-guiding på området og stempel i skattejakten i Farsund, hver dag hele sommeren.	Nordberg fort
16. juni	Åpning av «Ungdom møter Møvik» (for elevene fra Møvig skole) i kasematten	Kristiansand kanonmuseum
18. juni	Åpning av utstillingene «Ungdom møter Møvik» og «Menneskene og Møvik» i kasematten	Kristiansand kanonmuseum
19. juni - 15. aug.	Sommeråpent med aktiviteter hver dag, «Oppdagelsesferd» og «Finn Tussa!»	Kristiansand museum
20. juni - 20. aug.	Sommeråpen museumsfabrikk med omvisninger	Sjølingstad Uldvarefabrik
20. juni - 1. sept.	«Strikkeplagg fra loftet – verdien i stopping, lapping og gjenbruk». Sommerutstilling	Sjølingstad Uldvarefabrik

20. juni – 20. aug.	Sommeråpent i museet og Krambua. Faste omvisninger, onsdagsaktiviteter og vaffeltorsdager	Flekkefjord museum
20. juni – 15. aug.	Sommeråpent i Andorsengården med utstillinger, utendørsaktiviteter og daglige historiske byvandring	Mandal museum
20. juni – 15. aug.	Sommeråpent på Vigeland hus med omvisninger, grafikkverksted, utendørsaktiviteter og daglige historiske vandring i kunstnerbyen Mandal	Mandal museum, Vigeland hus
20. juni – 16. aug.	Sommeråpent i museumshavna: Utstillinger inne og ute og maritime aktiviteter for hele familien	Odderøya museumshavn
21. juni	Togtur og konsert med Superbandet i Paulen, i samarbeid med 1. Vennesla speidergruppe	Setesdalsbanen
23. juni	Naturlostur til Borgåsen: Guidet tur fra Tingparken til bygdeborgen	Tingvatn fornminnepark
24. juni - 5. aug.	Onsdagsaktiviteter på museet. Street Art-byvandring mandag-lørdag kl. 13.30	Flekkefjord museum
25. juni	Metallsøk på Nedre Snartemo, i samarbeid med grunneierne og Egdene detektorlag	Tingvatn fornminnepark
26. juni	Arbeidslag – Vi syr historiske barnedrakter	Tingvatn fornminnepark
27. juni	Slåttedag	Kristiansand museum

JULI

Dato	Arrangement	Sted
1. juli	Premiere på formidlingsfilmen om Richard Kjellingland og Snartemofunnet	Tingvatn fornminnepark
3. juli	Fargedag – plantefarging av ullklede	Tingvatn fornminnepark
20. – 22. juli	«Vi sprayer din historie». Street Art-prosjekt med utsmykning av stillasduken på Andorsengården, støttet av Gjensidigestiftelsen.	Mandal museum
20. – 21. juli	«Vi maler på museet». Gratis malekurs for barn knyttet til «Vi sprayer din historie», støttet av Gjensidigestiftelsen.	Mandal museum
15. juli	Direktesending med Radio Lyngdal	Nordberg fort
19. juli	Naturlostur: Rundtur til Solbjør	Lista museum

AUGUST

Dato	Arrangement	Sted
3. - 5. aug.	Når melka klumpa seg – Ystekurs for nybegynnere	Tingvatn fornminnepark
9. aug.	«Tussa på tunet» - to familieforestillinger på Setesdalstunet, i samarbeid med Giert Werring og Tiril Valeur.	Kristiansand museum
15. aug.	MG-treff	Nordberg fort
16. aug.	«Tussa på tunet» - to familieforestillinger på Setesdalstunet, i samarbeid med Giert Werring og Tiril Valeur.	Kristiansand museum
16. aug.	Sommerkveld med Prøysen, konsert m/«Tango for 3»	Gimle Gård
20. aug.	Sesongavslutning i samarbeid med «Arkeologi på nye veier» og besøk av flintsmeden Morten Kutschera	Flekkefjord museum
21. aug.	«Fra okkupasjon til frigjøring», publikumsarrangement	Nordberg fort

22. - 23. aug.	Når melka klumpa seg – Ystekurs for nybegynnere	Tingvatn fornminnepark
23. aug.	«Tussa på tunet» - to familiefeststillinger på Setesdalstunet, i samarbeid med Giert Werring og Tiril Valeur.	Kristiansand museum
27. aug.	Møte i Vitenskapsakademiet	Gimle Gård
30. aug.	Farsund Folk Festival	Nordberg fort
30. aug.	PLASTIKK 2020 –Poker Run – rebusløp for klassiske plastbåter	Odderøya museumshavn

SEPTEMBER

Dato	Arrangement	Sted
5. sept.	Konsert med fiolinduo «Duo White»	Gimle Gård
24. sept.	Møte i Vitenskapsakademiet	Gimle Gård
25. sept.	«Språk og shipping - Slekt og sladder». Presentasjon av brevsamling, Salvesenfamilien ca. 1840. Samarbeid mellom Mandal museum, Risøbankselskapet, Mandal historielag, Lindesnes kulturskole og Buen kulturhus.	Buen kulturhus, Mandal
26. sept.	Høstferietilbud: Historisk byvandring i Mandal	Mandal museum
28. sept.	Høstferieaktiviteter	Flekkefjord museum
29. sept.	Høstferieverksted	Nordberg fort
28. sept. - 2. okt.	Høstferieaktiviteter for Agder	Sjølingstad Uldvarefabrik
30. sept.	Høstferietilbud: Historisk byvandring i Mandal	Mandal museum

OKTOBER

Dato	Arrangement	Sted
1. okt.	Høstferieaktiviteter	Flekkefjord museum
1.- 4. okt.	Høstferieaktiviteter med smedverksted, arkeolog for en dag og minikonsert	Kristiansand museum
1.- 4. okt.	Høstferieåpent med utstilling, verksteder og opplæring i knuter og makraméarbeid	Odderøya museumshavn
3. - 4. okt.	Sølvarbeid – kurs med filigransølvsmid Brit Elin Ildhusøy	Tingvatn fornminnepark
3. okt.	Kurs i nålebinding for nybegynnere	Tingvatn fornminnepark
5. - 9. okt.	Høstferieaktiviteter for Rogaland	Sjølingstad Uldvarefabrik
4. okt. – 3. jan.	Tønnes Omdal – malerier og tegninger. Minneutstilling i samarbeid med Farsund kommune og Galleri Lista Fyr	Nordberg fort
9. okt.	Rotary-besøk og omvisning	Nordberg fort
18. okt.	Astronomiforedrag	Nordberg fort
22. okt.	Filmframvisning, dokumentarfilmen «Palatia»	Nordberg fort
24. - 25. okt.	Snartemotiden i tekstil og søm – kurs med Astri Bryde	Tingvatn fornminnepark
25. okt.	Togtur med speideraktiviteter i Paulen i samarbeid med 1. Vennesla speidergruppe	Setesdalsbanen
28. og 29. okt.	Kveldsvandring på Kanonmuseet – en omvisning med lommelykt på steder som vanligvis ikke er åpne for publikum	Kristiansand kanonmuseum

NOVEMBER

Dato	Arrangement	Sted
6. - 7. nov.	Agderseminaret 2020: «Tid for anerkjennelse» i regi av Forskernettverk Agder med VAM i arrangementskomiteen	Digitalt og på Arkivet freds- og menneskerettighetssenter
7. - 22. nov.	Utstilling «Jon Aslak Fintland – skulpturer» i samarbeid med Flekkefjord Kunstforening	Flekkefjord museum
28. nov.	Førjulsåpen museumsbutikk med salg av materialpakker	Sjølingstad Uldvarefabrik

DESEMBER

Dato	Arrangement	Sted
3. - 20. des.	Førjulsutstillingen «Lys og stjerner» med skoler og barnehager	Flekkefjord museum
28. nov. - 23. des.	«Historisk juletreutstilling» i Rådhuskvartalet, i samarbeid med Kristiansand kommune, Cultiva og Kvadraturforeningen.	Rådhuskvartalet, Kristiansand
1. des. - 13. jan. 2021	Juletreutstilling i Andorsengården og Vigeland hus	Mandal museum
5. des.	Førjulsåpen museumsbutikk med salg av materialpakker	Sjølingstad Uldvarefabrik
12. des.	Førjulsåpen museumsbutikk med salg av materialpakker	Sjølingstad Uldvarefabrik

MARKEDSARBEID

Markedsføringsarbeidet i Vest-Agder-museet er koordinert av markedssjefen, som leverer tjenester og støtte i markedsarbeidet til alle avdelingene. Koronapandemien viste i 2020 at digital markedsføring ble enda viktigere, og vi har vektlagt både digital formidling og annonsering. Planlagte aktiviteter ble endret eller avlyst, og fokuset ble flyttet til håndtering og bruk av digitale kanaler hos museene.

Slagordet «Vi forteller din historie» er forankret i Vest-Agder-museets verdigrunnlag og går igjen på de fleste av museets kommunikasjonsplattformer som varemerket utad. Målet ble ekstra relevant i 2020 for å øke bevisstheten til befolkningen om at Vest-Agder-museet består av 11 avdelinger og er Sørlandets største museum. Nå måtte vi spille på alle strengene vi hadde for å få besøk.

For å øke bevisstheten om at vi er 11 museer, ble konseptet med *Sommerbingo for barn* forsøkt utprøvd for det norske familiemarkedet i koronatida. Formålet var å få familiene til å besøke flere avdelinger gjennom sesongen. Tiltaket var imidlertid ikke bearbeidet nok og må utvikles videre om det skal ha noen effekt.

Digital strategi

Museets digitale strategi legges til grunn i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Den digitale strategien er den interne guiden til hvilke plattformer som benyttes og hva som publiseres i ulike digitale kanaler, spesielt i sosiale medier. Denne veilederen oppdateres hvert år.

I 2020 ble det innført regelmessige redaksjonsmøter og publiseringsplan for sosiale medier. Det har vært et større fokus på bruk av Instagram, og vi har holdt praktiske internkurs om bruken av denne plattformen.

Besøk i digitale flater/sosiale medier

Museet benytter sosiale medier aktivt, og Facebook er museets største utstillingsvindu for profilering av aktiviteter og arrangementer. Her kan også museets følgere få et innblikk i livet «bak kulissene» i museet. Vest-Agder-museet som helhet og hver avdeling er representert med egen side på Facebook, i tillegg til egne sider på museets hjemmesider. Alle kanaler hadde en økning i besøk i 2020.

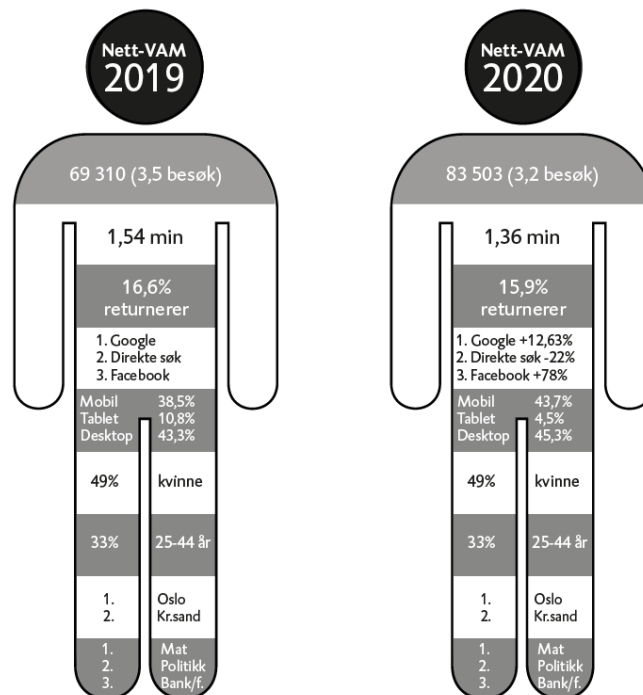
DIGITALT BESØK I 2020

Nettsiden www.vestagdermuseum.no	Brukere: 83 503 (2019: 69 310). Sidevisninger: 270 275 (2019: 246 597)
Sosiale medier (antall «følgere» pr. jan. 2021) (totalt alle museene)	Følgere på Facebook: 29 414 (2019: 26 755) Følgere på Instagram: 10 882 (2019: 9358) (totalt alle museene) Alle avdelingene er til stede på disse plattformene, og mange bruker dem aktivt.
Nyhetsbrev	Det har blitt sendt ut 22 eksterne nyhetsbrev (2019: 21). Antall mottakere har økt med 134: fra 333 mottakere i 2019 til 467 i 2020.

Den digitale gjesten

På vestagdermuseum.no har vi måleverktøy gjennom Google Analytics. I den forbindelse er det laget en oversikt over vår digitale gjest (se figur under). Tabellen (over) viser at det i 2020 var en økning i antall besøkende på nettsiden. Hver gjest besøkte oss i snitt 3,2 ganger i løpet av året. De som besøkte oss var inne på siden litt kortere tidsmessig sammenliknet med 2019. Andelen kvinner og menn som besøker nettsiden er ganske lik, 49 % er kvinner og 51 % er menn. 33 % av de besøkende er mellom 25-44 år, og størsteparten kommer fra Kristiansand og Oslo.

Dette kan tyde på at vi treffer den ene hovedmålgruppen vår; barnefamilier. Ifølge tallene har den typiske gjesten interesserer som mat og politikk.

Nettbutikk

Koronapandemien fikk museet til å arbeide med utvikling av nettbutikken. Denne har tidligere vært en kanal for salg av enkelte av museets publikasjoner. Butikken er nå utvidet med flere bøker og produkter. Sjølingstad Uldvarefabrik har vært sentral i dette arbeidet; et større antall produkter ble lagt inn, noe som ga økt salg og gjorde kontakten med gjester og kunder enklere for museumsfabrikken.

Totalomsetning i nettbutikken i 2020 var 82 214 kroner (en økning på 176 % fra 2019). Det var i 2020 1108 besøk i butikken, en økning med 386 % fra 2019. I snitt handlet en kunde for 501 kroner. Varene som solgte mest i 2020 var: 1) 2-tråds Sjølingstadgarn 2) Bøkene «Plastic II – historier om plastbåten» og 3) «Med en nål. Bli kjent med nålebinding».

Samarbeid med destinasjonsselskapet Visit Sørlandet (USUS)

Vest-Agder-museet er fortsatt hovedsamarbeidspartner med Visit Sørlandet. I tillegg til at museet benytter reiselivsklyngen aktivt, ble Vest-Agder-museet representert i Visit Sørlandets markedsføringskanaler som i nyhetsbrev, turistguider, nettsider, dyreparkavisen m.m. Treffpunktene ble færre i 2020, og selskapet var også permittert i en periode. Det gjorde at planlagte aktiviteter (filmproduksjon) ble utsatt.

Presse

Vest-Agder-museet jobber bevisst med pressemeldinger og pressekontakt, og i 2020 ble vi omtalt i media ca. 40 ganger lokalt og nasjonalt.

FORVALTNING

Samlingsforvaltning og digitalisering

VAM opererer med en samlingsforvaltningsgruppe, en inntakskomiteé og såkalte bootcamps, som er intensive registreringsøkter der flere ansatte samtidig jobber sammen i flere dager på en av avdelingene. I 2020 har samlingsforvaltningsgruppen bestått av 4-5 personer, derav en samlingsforvaltningsansvarlig og en konservator med ansvar for gjenstandskonservering. Vi bruker Primus som registreringssystem, og det er fortsatt behov for revidering av tidligere registreringer. VAM er aktiv på Digitalt Museum, publiserer jevnlig digitale utstillinger og deltar på relevante seminarer. Vår fotoansvarlig er også ansvarlig for Agderbilder.no, en database med bilder fra regionen og som har flere medlemsinstitusjoner og -kommuner.

Gjenstandsregistrering

Ved utgangen av året hadde Vest-Agder-museet nærmere 60 000 gjenstander i samlingene, og av disse er 27 773 registrert; 24 110 i Primus, resten er på katalogkort. Det er en økning av registrerte gjenstander på 773 gjenstander sammenliknet med 2019. Samlingen har økt med 215 nye objekter i løpet av året. Disse gjenstandene er i hovedsak koblet til et inntak i samarbeid med Farsund kommune knyttet til «Det amerikanske Lista». Det har blitt gjennomført bootcamps ved avdelingene Mandal, Sjølingstad Uldvarefabrik og Lista i 2020. Setesdalsbanen skulle ha hatt en samling på slutten av året, men den ble avlyst på grunn av korona. Museet har i 2020 arbeidet med flere lokalhistoriske utstillinger, hvor personer fra samlingsforvaltningsgruppa har vært involvert i klargjøring av gjenstander for utstilling. Dette har bidratt til at antallet nye registrerte gjenstander ikke er så høyt som ønsket. I tillegg har museet bistått Universitetet i Agder via SKMU og Justvik kapell med konservering. Foreldrepermisjoner og vikariater har også virket inn på kontinuiteten i registreringsarbeidet.

Avdeling	Nye registreringer i Primus i 2020	Registrerte gjenstander i Primus totalt pr. 31.12.2020
Mandal museum	109	2421
Flekkefjord museum	34	898
Gimle Gård	49	1797
Sjølingstad Uldvarefabrik	49	611
Kristiansand kanonmuseum	16	128
Lista museum	103	3481
Setesdalsbanen	219	921
Kristiansand museum	188	10223
Hestmanden	6	54
VAM felles	0	3576
Totalt for VAM	773	24 110

Digitalt Museum (DM)

Ved utgangen av året hadde VAM til sammen 7630 gjenstander på digitaltmuseum.no. Det vil si at 30 % av VAMs registrerte gjenstander er digitalt tilgjengelige på Digitalt Museum. Det ble produsert to nye digitale utstillinger på digitaltmuseum.no i 2020, en om arbeiderfaner og en om barberskrin. Det ble publisert seks artikler knyttet til industribedrifter og jernbanehistorie på DM i 2020. Dette er artikler som tidligere har vært publisert på nettstedet industrimuseum.no, men som er omarbeidet og tilpasset DM.

Avdeling	Gjenstander på DM pr. 31.12.2020
Mandal museum	1020
Flekkefjord museum	245
Gimle Gård	313
Sjølingstad Uldvarefabrik	816
Kristiansand kanonmuseum	12
Lista museum	231
Setesdalsbanen	544
Kristiansand museum	1660
Hestmanden	28
VAM felles	2761
Totalt for VAM	7630

Fotosamlingene/Agderbilder.no

Museets fotograf har en delt stilling med 50 % arbeidstid for Vest-Agder-museet og 50 % for Agderbilder.no, en fotobase på nett med bilder fra regionen, driftet av VAM i samarbeid med fylkeskommunen og medlemsinstitusjonene. To nye medlemmer har kommet til i Agderbilder i 2020, Landvik historielag (gjennom AAma) og Iveland historielag.

Ved slutten av året var det 72 800 bilder i basen. Det er en økning på ca. 6000 bilder sammenliknet med 2019. I løpet av året har det blitt levert 640 bestilte bildefiler til 104 forskjellige kunder. Videre er 200 av bildene til Kristiansand folkebibliotek ferdigstilt med metadata, og bildene er publisert på nett.

Det er løpende kontakt med publikum i forbindelse med bildebasen, og engasjementet rundt fotosamlingene på nett er stort. Dette har gitt 75 rettelser i bildesamlingene på Digitalt Museum og i Agderbilder, de fleste etter direkte henvendelser fra publikum. På grunn av pandemien har det ikke vært mulig å gjennomføre de populære fotokveldene på biblioteker og andre forsamlingshus, der folk oppfordres til å komme med opplysninger om bilder fra basen. Men det har blitt laget to friluftsutstillinger på torget i Kristiansand med nyere historiske bilder. De har blitt møtt med stor interesse og gitt ny kunnskap om fotomaterialet.

Vest-Agder-museet forvalter selv ca. 240 000 fotografier. 14 300 av disse inngår i Agderbilder.no. Deler av denne samlingen er portrettfoto som kun digitaliseres etter forespørsel. Det er følgelig ikke et mål at hele samlingen digitaliseres.

Det er videre et stort behov for skanning av historiske bilder til bevaring/arkiv, til utstillinger, publikasjoner, markedsmateriell og ulike typer formidling. I 2020 er det skannet 2619 bilder. For å avhjelpe situasjonen og få større volum på skanningsarbeidet, har Vest-Agder-museet vært i dialog med Nasjonalbiblioteket i Mo om muligheter for massedigitalisering av deler av fotosamlingen. Det er i den forbindelse foretatt befaringsreiser i magasinene på Lista og i Kristiansand for å kartlegge aktuelt materiale.

Magasin og konservering

Vest-Agder-museet har flere magasiner, både i Kristiansandregionen og på Lista. Totalt rår Vest-Agder-museet over omtrent 3500 kvadratmeter med magasin/lagerplass. Magasinformidlingene er generelt sett dårlige. Også i 2020 har vi derfor jobbet for etableringen av et nytt magasin i Kristiansand. I begynnelsen av året ble det arbeidet for et fellesmagasin for Vest-Agder-museet, Kilden teater og konserthus, Sørlandets kunstmuseum og Lindesnes fyrmuseum. På grunn av ulike forutsetninger for fremdrift og finansiering, har aktørene måttet se på ulike løsninger. Ved årsslutt 2020 samarbeider VAM og Fyrmuseet om en felles anbudsutsetting av leie av nytt magasin.

Museets gjenstandskonservator har sammen med registrator utført flere konserveringsoppgaver knyttet til utstillinger ved Kristiansand kanonmuseum, Lista museum og Flekkefjord museum. Det er også vært gitt råd til eksterne institusjoner som har henvendt seg til museet, og VAM har deltatt med sin kompetanse i flere samarbeidsprosjekter med andre institusjoner: Farsund kommune/bibliotek og Anne-Cath. Vestly forundringspark og museum i Lyngdal. Videre gjennomførte en av våre registratorer et større og et mindre eksternt malerikonserveringsprosjekt. Ellers har det vært et omfattende arbeid tilknyttet til Gimle Gårds teppeprosjekt, flytting av fluktbåten fra andre verdenskrig fra Bredalsholmen til magasin på Lista og ferdigstilling av et faneprosjekt ved Kristiansand museum.

Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene

Arbeidet har i 2020 vært knyttet til bygningsvern på egen bygningsmasse, kurs og kompetansespredning. Arbeidet utføres etter antikvariske prinsipper og i tett dialog med Agder fylkeskommune avd. for kulturminnevern og kulturturisme og Riksantikvaren (gjelder freda bygg). Til grunn for restaureringsarbeidet legges grundig gjennomgang av tilgjengelig arkivmateriale og annen dokumentasjon samt påviste konstruksjonsspor i eksisterende bygningsmasse. Museet legger vekt på å søke eksternt finansiering for å øke midlene som kan brukes til bygningsvern. Tilskudd fra Agder fylkeskommune er en sentral del av «grunnfinansieringen» for å kunne søke slike midler. Riksantikvaren og BaneNOR har bidratt med viktige tilskudd til henholdsvis Sjølingstad Uldvarefabrik og Setesdalsbanen.

Bygningsvernressursene, inkludert vaktmestertjenester/driftsleder, er fordelt med 2 stillinger på Kristiansand museum, 1 stilling på Gimle Gård, 1 stilling på Sjølingstad Uldvarefabrik og 1 stilling på

Lista museum. I tillegg leier museet inn kompetanse knyttet til flere av bygningsvernprosjektene. På Setesdalsbanen kjøpes bygningsvern- og vedlikeholdstjenestene fra eksterne leverandører etter behov.

Framstillingen under viser en stikkordsmessig oppstilling av utførte bygningsvern- og vedlikeholdsarbeider i 2020. Arbeidet er til en viss grad påvirket av Covid-19 og reduserte muligheter for å arbeide mange på samme prosjekt. En del kurs har også blitt utsatt. Vaktmestertjenester og sikkerhetsarbeid er ikke tatt med i oversikten.

Setesdalsbanen

- Grovane stasjon: Byttet ut råttent treverk, skrappt og malt stasjonen
- Lokstall: Vedlikehold på porter og vinduer
- Passasjervogn 163: Restaureringsarbeid på alle vinduer
- Lok 2: Oppstart av restaureringsarbeid
- Spor:
 - Istandsatt spor til Storebu
 - Istandsatt planovergang ved Steinsfossveien
 - Svillebytte
 - Rassikring
 - Reetablering av plattform på Kringsjø
 - Arbeid med reetablering av omlastingstomt
- Ferdigstillelse av Røyknesplanen inklusiv sporarrangement og plassering av bygninger

Kristiansand museum

- Verkstedshallen ferdigstilt – muliggjør helårs arbeid med bygningsrestaurering og sparer kostnader knyttet til leie av telt eller bygging av «tak over tak».
- Stabburet på Eiken istandsatt/ferdigstilt
- Løa demonert og flyttet innomhus for full istandsetting. Laftekaske/bygg planlagt ferdig i 2021
- Sjøfarten: Drenering og utbedring påbegynt. Prosjekt ventes ferdig 2022.
- Børskiosken: Tak sikret
- Badstu: Nødreparet/lagt tilbake platon
- Låve på Eikentunet: Tak sikret
- Historisk lekeplass: Opparbeiding påbegynt
- Minibyen: Nye vannbord og vindskier
- Potetkjeller: Nye vannbord
- Kaldt lager: Malt, lagt nye vannbord/vindskier
- Eikentunet: Påfyll av jord rundt Stabburet som nylig ble istandsatt

Gimle Gård

- Drenering bak forpakterboligen
- Kalkmaling av mur
- Forundersøkelse fasade ved resepsjonen gjennomført av Bøylestad Moen
- Rensing av takrenner
- Teppeprosjekt, del av «rom for rom- prosjektet

Odderøya museumshavn

- Etablert drenering av saltvannsakvariet.
- Gamle blomsterpotter er fjernet og nye potter ble kjøpt inn og satt ut i mai.
- Vedlikehold av dobbophon.

Kristiansand kanonmuseum:

- Sambandsbunkeren er satt i stand, med ny avfukter finansiert av UNI-stiftelsen.
- Forsvarsbygg arbeider med skjøtselsplan for det freda området (grøntarealet).

D/S Hestmanden:

- «Ruffen» om bord på D/S Hestmanden ferdig restaurert. Ruffen utgjør en del av utstillingen om bord.
- Sertifiseringsprosessen for D/S Hestmanden har pågått store deler av året, med istandsetting og anskaffelse av utstyr. Omfattende arbeider knyttet til brannvarsling, brannslukningsanlegg i maskinen og vanntåkeanlegg i innredningen på skipet
- Stiftelsen UNI har bidratt med kr 975 000 til anskaffelse og montering av kommunikasjons-, navigasjons- og redningsutstyr
- Vedlikehold av tredekket ved båtbygger fra Bragdøya kystlag
- Arbeid med publikumsbrygge og etablering av egen landstrøm for skipet på Bredalsholmen påbegynt

Mandal museum:

- Andorsengårdens fasade mot sør på hovedbygg mot prydhave istandsatt. En av to trapper samt grunnmur også ferdigstilt på samme vegg.
- Maling av Vigeland hus, tre vegger på hovedhuset og fasade mot hagen på møbelsnekkerverkstedet.

Sjølingstad Uldvarefabrik:

- Taket på Våningen istandsatt og to piper reparert vha. tilskudd fra Riksantikvaren
- Bakre del av spinneritaket istandsatt vha. midler fra Riksantikvaren. Nye takrenner og rør montert
- Vinduer restaurert på Disponentboligen
- De aller fleste av maskinene på Sjølingstad har vært i bruk i løpet av året (vern gjennom bruk)
- Spinnestolen istandsatt etter tilskudd fra Riksantikvaren; storrengjøring og overhaling av hele maskinen, som består av 144 spindler.
- Levert flere ruller med stoff til Larvik Hovedgård i forbindelse med deres omfattende restaureringsarbeid
- Kontroll og reparasjoner av fyrkjelen utført.

Lista museum:

- Nytt gjerde rundt Skeibrokmonumentet og ny besøksbenk satt opp

- Hovedvegg i storsalen i nybygget malt, ny bokøy i butikken, ny meny i kafeen. Stativ og søppelspann for hundeposer.
- Museumsbygget i Vanse malt, inkludert hoveddør
- Nye magasinhyller i Vanse
- Overtagelse av Amerikasamlingen til Liv Siri Jølle Skårdal

Flekkefjord museum:

- Vedlikeholdsarbeid på museumsskøyta «Solstrand» utført

FORSKNING

Forskningen i Vest-Agder-museet er forankret i museets forskningsplan. Forskning, forvaltning og formidling komplementerer hverandre i størst mulig grad ved at forskningsresultater brukes aktivt i formidling, og ved at det også forskes på våre gjenstander. Forskning og dokumentasjon i 2020 foregikk hovedsakelig innen militærhistorie, industrihistorie og problemstillinger knyttet til det internasjonale samarbeidsprosjektet, *Identity on the Line*.

Konservator NMF Endre E. Wrånes har arbeidet med manuskriptet til publikasjonen «Batterie Vara 1941-1945 – Kanonene på Møvik», som var trykkeklar med 305 sider i desember 2020. Boka byr på nye opplysninger om forsvarsverket og inneholder et stort antall bilder som ikke tidligere er publisert.

Konservator ved Mandal museum, Birgitte Sørensen, jobber for NMF-godkjenning og har gjennom året arbeidet med en artikkel som del av et forskningsprosjekt i «Nettverk for arbeiderkultur og arbeidslivshistorie». Artikkelen skal leveres til fagfelle og publisering i 2021.

Førstekonservator Kathrin Pabst har publisert artikkelen «Invite, acknowledge and collect with respect: sensitive narratives at the Vest-Agder Museum, Norway» i *Museums and Social Change Challenging the Unhelpful Museum*. Chynoweth, Lynch, Petersen and Smed (red.), Routledge 2020.

På bakgrunn av museets dokumentasjonsprosjekt, «Det snakker vi ikke om – Familiehemmeligheter etter krigen» som ble gjennomført i 2020, arbeides det med et forskningsprosjekt som skal se nærmere på de sentrale faktorene som er i spill når trauma fra krigen etterlater spor i de etterfølgende generasjonene. «Det snakker vi ikke om» (Keep it quiet!) er en del av EU-prosjektet «Identity on the Line».

Vest-Agder-museet har også i 2020 fulgt opp samarbeidet i Forskernettverk Agder, der museet er representert i Rådet og sitter i redaksjonskomiteen for publikasjonene fra Agderseminarene. Antologien fra fjorårets seminar, «Grenseløst Agder – det som skilte og det som bandt», ble lansert som open access på Cappelen Damm Akademisk under Agderseminaret 2020 på Arkivet freds- og menneskerettighetssenter i november. Årets tema var knyttet til frigjøringsjubileet 1945-2020 og hadde tittelen «Tid for anerkjennelse: Andre verdenskrig i fortid og nåtid». Grunnet

koronapandemien var det begrenset adgang til arrangementet, men det ble strømmet og hadde følgere i hele landet.

NETTVERKSARBEID

Nasjonale nettverk

Museets avdelinger deltar i formelle og uformelle nettverk på nasjonalt plan. Vest-Agder-museet har en svært bred tematisk og samlingsmessig portefølje. Vi har derfor sett det som nødvendig å delta i en rekke faglige, nasjonale nettverk. Aktiviteten i enkelte av nettverkene har vært noe redusert i 2020 som følge av covid-19, mens arbeidsformen ellers er flyttet over til digitale plattformer:

- Nasjonalt nettverk for arbeiderkultur og arbeidslivshistorie
- Nasjonalt nettverk for teknologi og industrihistorie
- Nasjonalt nettverk for tradisjonshåndverk og bygningsvern
- Nasjonalt nettverk for fotografi
- Herregårdsnettverket, nasjonalt nettverk
- Nasjonalt nettverk for fiskerihistorie og kystkultur
- Nasjonalt nettverk for sjøfart
- Nasjonalt nettverk for demokrati og menneskerettigheter
- Nettverk for museumsbaner og jernbanehistorie
- Norsk industriarv (tidligere «Industrianleggenes fellesråd»)
- Museumsnettverk i Virke (direktør, administrasjon og reiseliv) og ulike arbeidstakerorganisasjoners fagnettverk
- Kulturrådets program for museenes samfunnsrolle (programmidler 2018-2020)

Vest-Agder-museet spiller også en aktiv rolle i organisasjonsarbeid på museumsfeltet nasjonalt:

- Norges museumsforbund (NMF): Direktør John Olsen var styreleder i NMF fram til september 2020. Han gikk deretter inn som leder av valgkomiteen til styret for NMF. VAM samarbeidet med Museumsforbundet og de andre konsoliderte museene i Agder om museumsfaglige debatter under Arendalsuka (arrangementene ble planlagt, men avlyst på grunn av covid-19). Gro Eikeland, avdelingsleder for Kanonmuseet/prosjektleder Hestmanden, var med i styret for NMFs fagseksjon for museumsledelse fram til september 2020. Judith S. Nilsen, formidlingsleder ved Sjølingstad Uldvarefabrik, er varamedlem til styret i seksjon for formidling.
- ICOM (den internasjonale museumsorganisasjonen): Kathrin Pabst var styremedlem i Norsk ICOM fram til september 2020 og sitter i arbeidsgruppen som er ansvarlig for en konkretisering av ICOMs Code of Ethics for museer i Norge. Hun er også president i ICOMs International Committee on Ethical Dilemmas, IC Ethics.
- Formidlingsleder Gunhild Aaby er oppnevnt medlem i faglig utvalg for kulturvern i Kulturrådet 2018-2021.

Regionale nettverk

Vest-Agder-museet deltar i en rekke nettverk på regionalt og lokalt nivå. Av regionalt nettverksarbeid kan nevnes:

- Førstekonservator Kathrin Pabst er varamedlem av fakultetsstyret i Universitetet i Agder.
- Avdelingsleder Sylvi Sørensen er styremedlem i Visit Lindesnes.
- VAM er representert i Rådet for Forskernettverk Agder
- VAM deltar i museumspedagogisk forum på Agder, kultur- og reiselivsnettverket USUS, Cruisenettverket og Næringsforeningen i Kristiansandsregionen og samarbeider tett med Agder fylkeskommune.
- VAM deltar i museumspedagogisk forum på Agder, kultur- og reiselivsnettverket USUS og de regionale destinasjonsselskapene, Cruisenettverket, Næringsforeningen og Markedsførerforeningen i Kristiansandsregionen, Kvadraturforeningen og samarbeider tett med avdeling for kulturminnevern og kulturturisme i Agder fylkeskommune.

Studenter i praksis

Vest-Agder-museet skulle i 2020 hatt tre bachelorstudenter i treukers praksis ved museet som et ledd i studieemnet "Humanister i praksis" ved UiA. Formålet med ordningen er å gjøre humanistiske studier mer arbeidsrelevante. Studentene rakk bare å få fire dager på museet i mars før landet stengte ned på grunn av pandemien, og praksisen ble umiddelbart avbrutt.

STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER

Museer og andre kulturhistoriske aktører i Vest-Agder-museets eierkommuner, som ikke mottar fylkeskommunal/statlig driftsstøtte, kan søke Vest-Agder-museet om prosjektstøtte. Den årlige rammen er på 200 000 kroner, fordelt på to søknadsrunder. I årets andre runde kom det inn kun fem søknader. Årsaken til det lave antallet antas å være covid-19-situasjonen samt at mange aktører fikk tildelt støtte i første runde 2020. På bakgrunn av det lave søkertallet valgte vi å gi tilsagn om 80 000 kroner og brukte resterende til innkjøp av utstyr som har vært etterspurt til utlånsbanken.

Tildelinger 1. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseum.no, april 2020:

Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Svein Syvertsen og Samuel Kjørkleiv	Farsund	Film om Palatia	10 000 kr
Fjotland Bygdemuseum	Kvinesdal	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Flekkefjord historielag	Kristiansand	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Hægeland Sogelag	Vennesla	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Flekkefjord Jernbanemuseum v/Flekkefjordbanens Venner	Flekkefjord	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Knaben Gruvemuseum	Kvinesdal	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Lindesnes Kystkultursenter - Tønnefabrikken	Lindesnes	Sikringstiltak på tønne-maskiner	20 000 kr

Lista Naturmuseum	Farsund	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Listeskøyta Kystkultursenter	Farsund	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Porsmyr Bygdetun	Kristiansand	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Potetkjelleren Bygdemuseum Knaben	Kvinesdal	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
Søgne gamle prestegård	Kristiansand	Utvikling av Søgne bygdemuseum	13 000 kr
Vennesla historielag	Vennesla	400-års industri ved fossen	12 000 kr
		Totalt	100 000 kr

Tildelinger 2. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseet.no, oktober 2020:

Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Landøy og Udøy velforening	Lindesnes	Nytt tak på Landøy skole	50 000 kr
Lindesnes Bygdemuseum	Lindesnes	Varme i kulturens vugge i Lindesnes på husmannsplassen Herstøl	25 000 kr
Stiftelsen Det gamle posthuset	Lyngdal	Gjenstandsregistrering	5 000 kr
		Totalt	80 000 kr

VAM yter også råd og faglig bistand og har vært på flere befaringer i 2020, selv om covid-19-situasjonen har satt noen begrensninger på fysiske besøk. Tjenesten er gratis og er tilgjengelig for museer, lag og foreninger og andre som arbeider med kulturhistorisk materiale og formidling. Etterspørselen har vært økende de siste par årene, og i 2020 har museets ansatte innen gjenstandsforvaltning, foto, utstillingsdesign, formidling, restaurering og generelle teknikertjenester drevet veiledning og for det frivillige miljøet i vestre del av Agder.

Museet tilbyr i tillegg utlån av utstillings- og annet formidlingsutstyr og utskriftstjenester til reduserte priser til andre museer og samarbeidspartnere. Utstyrsbanken har i 2020 blitt utvidet med nytt telt, flere sammenleggbare bord og klappstoler. På grunn av pandemien har vi ikke gjennomført kurs i 2020.